

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdankih ob sorkih, četrtek in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obeje izdanje stane: za eno mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.— Narednine je plačevati naprej na naročbo brez priložne naročnine se sprava na ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 20 ovč. izven Trsta po 40 ovč.

Oglaš se računa po tarifu v petiti; za naslove s debelimi črkami se plačuje prester, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, smrtne in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Narednine, reklamacije in oglase sprejema uredništvo ulice Molina picolo hit. 3. II. nadst. Narednine in oglase je plačevati leso Trst. Odpis reklama sije se pristo pošiljuje.

„Edinost“ je modra.

Javni shod

polit. društva „Edinost“ dne 1. januarja 1897. v Rojanu.

(Zvrstek.)

Dr. Rybář je nadaljeval:

O socialnem vprašanju se razpravlja že danes živahno in to vprašanje bode najbrže glavno vprašanje v prihodnjem stoletju. — O vseh teh vprašanjih različnih dob so bila tudi menenja različna. Dokler človeštvo ni bilo tako izobraženo, kakor je dandanes, reševala so se nastala vprašanja na krut način, z mečem v roki; dandanes se bijejo taki boji na duševnem polju, to je na polju narodnih zastopov, v parlamentih. Izobraženemu človeku velja načelo, da se taka vprašanja morajo razpravljati stvarno, brez strasti in z argumenti. Ako mi je tudi kdo politični nasprotnik, smatram ga moram vendar sočlovekom, tovarišem. To načelo velja povsodi v omikanem svetu. Le pri nas v Trstu je drugače: le naši „prijatelji“ v mestnem zboru tržaškem imajo menda drugačne pojme o občevarju v parlamentarnem življenju. Oni ne pobijajo svojih političskih in narodnih nasprotnikov z argumenti, ampak z nasiljem in osebnim sovraštvom. In vendar: dasi jim nedostaje najprijateljskih pojmov o „dolgi, prihodnosti in božarnosti do ljudi, ki so drugačnega mišljenja, dasi se svojo strastjo bijejo v obraz zakonom, veljavnim v vsem civilizovanem svetu za medsebojno občevarje političskih nasprotnikov — vendar se delajo, kakor da so oni vzeli v zakup vso kulturo, a mi da smo v primeri z njimi le podrejena bitja, hlapci, in da je torej nečuvno drzno od naše strani, ako zahtevamo, da se nas smatra enakopravnimi z njimi! Ta prevzetost je že tako navada med našimi laškimi nasprotniki; taki so ne le nam nasproti, ampak nasproti vsakomur, ki ni njih. To svojo bahato nprav so kazali še posebno, ko so Italijani odhajali v Afriko — širit kulturo! (Smeh). Tako so se širokoustili ter bagatelizovali domačine afrikanske, da bi bil moral misliti človek, da nositelji kulture kar zdrobe „barbare“. Toda Absinci so jim pokazali pošteno, da tudi kaj znajo (Veselosť) in da tista bahatost je bila malce prenačljena; in italijanski junaki so sprevideli sled-

njič, da so se — uresili. Kar se je posrečilo Absincem, mora se posrečiti tudi nam. (Tako je! Živio!) Dosedaj so tako rekoč utikali svoje nosove v naš žep. In ker smo potrpežljivo molčali k temu, so nas zaničevali še bolj, nazivali so nas se sužnji in niso nas pustili do besede. Mi pa jim — kakor rečeno — lahko pokažemo zobe. Volilno pravico imamo, pravico pošiljati svojih mož v parlamentarne zastope. Tem našim zastopnikom je pravica in dolžnost, da zagovarjajo naše koristi. Ako pa kdo ovira poslance v izvrševanju te dolžnosti, dela krivico onim, ki so dotičnika poslali v parlament. Tako krivico dela vam večina v mestnem zboru tržaškem, ko kriči in razsaja, da le ne čuje tožeb in prošelj vaših zastopnikov. Slednjič so storili še korak dalje s tem, da so jednega vaših zastopnikov moralno postavili pred vrata. Častiti zborovalci: mi bi bili res sužnji, škavi, ako bi molčali k temu. Tudi naša potrpežljivost mora imeti svoje meje. Ta krivica se je dogodila bivšemu posl. Goruppu, ki ni zakrivil drugoga, nego da je po svoji dolžnosti zavrnil nekega svetovalca, ki nas sovražil smrtno in je pokazal to svoje sovražstvo, s tem, da je razbojnik nazval naše prednike. (Vskliki ogorčenja.) Na to ne smemo molčati, takega zaičenja ne smemo prenašati mirno. Predlagam torej resolucijo:

„Javni shod četrtega okraja v Rojanu protestuje odločno zoper postopanje večine mestnega zbora proti bivšemu poslancu, gosp. Ivanu Goruppu.“

Ta je govor, katerega smo podali tu le v glavnih potezih, je napravil globok utis na poslušalce. Nasvetovana resolucija se je vprejela soglasno.

Ing. M. V. Živic čestita odboru na vseh, doseženih na teh shodih. V prvo smo si priborili pravo do svobodnega zborovanja, v drugo pa se seznanjamo z ljudstvom bolj in bolj. Le tako naprej! Želeči je le, da bi se to delo nadaljevalo tudi v mestu, tudi meščane treba poučiti o njih pravicah. — Govornik se nada, da okoličani dosežejo, po čemer streme, večjo samostalnost, kakor je ista predvidjena v §. 6 mestnega statuta. Na to moramo delati, kajti sedaj gospodovalna stranka

nima niti pojma o potrebah okolice. S to stranko seveda ni mogoče govoriti, ali časi se spreminjajo. Kakor so na Dunaju židovski liberalci zgubili vso moč, tako je zgube danes ali jutri tudi v Trstu. Potem pridejo na krmilo ljudje, s katerimi bode možno govoriti. Mi smo še mlad narod in gledamo v bodočnost, oni pa se vedno sklicujejo le na minolost. Ali kar je bilo, to ne velja za danes. Sklicujejo se tudi na mestni statut; toda §. 3 tega statuta pravi, da je avtonomija mesta tržaškega v okvirju državnih zakonov. Ti zakoni pa zagotavljajo enakopravnost vsem narodom. (Burno pritrdjevanje.) Govornik je navel tu naredbo ministerstva od januarja 1889., došlo mu kakor predsedniku odbora za Dolenčev spomenik, s katero je izrekla osrednja oblast, da je slovenski jezik deželni jezik v mestu tržaškem. Na to naredbo je molčal slavni magistrat ker ni vedel ničesar reči. Želim torej, da izjavi današnji shod, da ima sleherni Slovan v Trstu pravico tirjati, da ga na magistratu zaslišijo slovenski in da mu odgovarjajo slovenski. (Pritrdjevanje od vseh strani).

Predsednik Mandič se zahvaljuje na priznanju, izrečenem društvu „Edinost“, ter izjavlja, da se bodo tudi v mestu vsilili slobodi. (Dobro! Dobro!) Sicer pa meni, da resolucija Živicova ne bi bila umestna, ker to, kar zahteva on, to je že izraženo v osnovnih zakonih, ne more biti torej prepirno vprašanje. Umestno bi pa bilo, da današnji shod pozove vse Slovane, naj odločno zahtevajo to že določeno jim pravo. (Ploskanje in živio-klici.)

Predlagatelj Živic se je pridružil menenju Mandičevemu in v tem zmislu se je vsprejela njegova resolucija.

Ker se nikdo več ni oglasil za besedo zaključil je predsednik zborovanje blizu nastopno:

Čestiti zborovalci! Odbor polit. društva „Edinost“ je bil nekoliko nepreviden, da je sklical shod na današnji, za take shode ne baš primerni dan. No, ta shod se je vendar izvršil posebno častno, kajti razprave so bile trezne in vedomostne. Jaz sem uverjen, da pred letom dnij ne bi bil mogoč tu takov shod. Kdo je prevzročil preobrat?

kotanjem in mrmranjem vseh svojih obšivkov stlačivši se v vezo. Kmalu na to so se odprla velika, masivna vrata v Rue des Vieilles-Handriettes, da spuste notri prazni voz. V svoji grbovi plošči kakor nekdanja palača, uprav pod poluzbrisanim grbom, imela so ščit z višnjevim napisom: „TAPETE“.

To pot pa je bilo, kakor da se je novoporočenka, doslej sedeča nepremično, kakor bi spodbudila nenadoma; ako bi ne bile ugasnjene luči v prostornih, dvorišče obkrožujočih predelavnicah in zalogah, opaziti bi bil mogel kako je najedenkrat triumfujoč nastopil na svet, tajno obliče. Kolesa se po drobnem pesku na vrtu, in kmalu nastavila pred vnanjimi stopnicami dve nadstropji. Tam je bivala v montova, in Risler starši s stani v zgornjem nadstropji lica, kakor grajsčina. Tu doščevalo za neprijazno. Po stolbi je bila porpredsobi so stale dve zrcala, bel mramor

PODLISTEK

Fromont mlajši & Risler starši.

ROMAN.

— Francoški pisal Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

Sloveči Delobelle, naveličan, da ga nikdo ne poprosi, je bil sklenil, da sam sebe poprosi, in prišel je sedaj z donečim glasem samogovor iz „Ruy Blasa“: „Dober tek, gospôda!“ — — — In med tem se je vse gnetlo pri buffetu za čokolado in kupice punča. Na sofah se se sedaj pokazale lične toalete, sad domačih priboritev, radujoče se, da nazadnje vendar le pridejo v veljavo, in tu pa tam so se razveseljevali mladi, od napa puha razjedani trgovski pomočniki, poskušajče četvorko. Nevesta je silila že dolgo časa, naj bi odšla. Slednjič je izginila z Rislerjem in gospo Chébeovo. Kar pa zadeva gospoda Chébea, ki je bil še-le sedaj postal važen, kakor je bil, bilo je povsem nemogoče spraviti ga odtod. Kaj vraga, nekdo je vendar moral biti tu, da se je klinjal! In jaz sem porok, da je možiček opravljal svojo dolžnost! Bil je rudeč, vroč, razposajen, šumen, skoro neznozen! Od spredaj gori ga je bilo slišati,

govorečega s hišnikom Vétourjevim o politiki in govorečega govore, tako drzovite —

Poročni voz, katerega zelo omamljeni voznik je nekamo rahlo držal bele vajete, je okorno drdral po samotnih cestah proti Maraisu.

Gospa Chébeova je mnogo govorila: naštevala je vse sijajnosti tega pomenljivega dne ter bila posebno vradostena od obeda, katerega vsakdanji jedilni list je bil zanjo najvišji izraz izobilja. Sidonija je sanjala v temoti voza, in če prav Risler, sedeči jej nasproti, ni več pravil svojega „Jaz sem zadovoljen“, mislil si je vendar to sam pri sebi iz vsega srca. Jedenkrat je poskusil prijeti malo, belo roko, naslanjajočo se ob dvignjeno okno, a naglo se je umaknila, in sedaj je nepremično sedel, utopljen v nemo občudovanje.

Voz se je peljal skozi lope, skozi Rue de Bambuteau, ki je bila polna voz za sočivje, zavil potem na koncu Rue des Francs-Bourgeois okoli vogla arhiva ter krenil v Rue de Braque. Tam se je prvič ustavil, in gospa Chébeova je izstopila pred svojimi vrati, ki so bila dokaj preozka za krasno oblačilo iz zelene avile, le z upornim pras-

(Klici od vseh strani: župnik Jurca!) Pregovor pravi: Čim večja je nevarnost, tem bližje je Bog! Jeden današnjih govornikov je že rekel, da so nasprotniki to zanetili nekak vulkan. I jaz sem te nade, da lava iz tega vulkana zalije slednjič one, ki so ga zanetili. To je pa odvisno v prvi vrsti od vas; ob vaših prsih naj se razbijejo nasprotni navali! Zjedinite se, postavite se v bran! (Vi-harni vskliki: Hočemo! Hočemo!)

Dovolite mi, da spregovorim do Vas še jedno resno besedo. Vera naša nas uči, da moramo slediti svojim dušnim pastirjem. Ali ta zapoved je veljavna le dolejš, dokler pastir vodi svojo čedo po zdravi poti. Kako hitro bi pa pastir hotel zavesti čedo na nezdravo pot, v isti hip ni več dolžnost ovčicam, da mu sledijo, ampak puste naj ga, da vodi samo svoje — kozle! (Hrupna veselost, ploskanje in živio-klici.)

Še enkrat vas zahvaljujem za toliko udeležbi in vas pozivam, da skupno zaključimo trikratni „živio“ našemu prebitlemu cesarju, našemu Očetu, ki hoče, da naj bodo enakopravni vsi narodi, živeči pod njegovo vlado.

Ni še prav završil govornik, ko je zagromela dvorana urnobesni živio-klicev našemu vladarju.

Shod je bil završen in pol. „Edinost“ je moglo zaboležiti nov vseh v kupjo svojega delovanja.

Politiške vesti.

TRSTU, dne 9. januarja 1897

Državni zbor. Zbornica poslancev je večeraj nadaljevala razpravo o proračunu finančnega ministerstva. O poglavju „direktni davki“ je govoril tudi dr. Laginja in se je pritoževal o postopanju davčnih oblasti v Primorski. Govornik je izrekel tudi željo, da bi poštna hišnica ekskomptirala manjše gospodarskih združenj v Primorski.

Včeraj sta imela svojo sejo tudi proračunski in tiskovni odsek. V proračunskem odseku je posl. Fuchs predložil poročilo o vladnih predlogih za uravnavo kongruence. — V tiskovnem odseku je predložil posl. R. to vsaki zakonski načrt za dovoljenje kolportaze. Glasom tega načrta bi bilo dovoljeno vsakomur, da le to naznani dotični oblasti, širiti in prodajati perijodične tiskovine. Za neperijodične tiskovine pa bi trebalo dovoljenja oblasti. Zastopnik vlade je pripomnil, da ne more podati nikake izjave o tem načrtu. Odsek je vendar vsprejel ta zakonski načrt z dodatkom, da za dobo razpisanih volitev bodi dovoljeno tudi razširjevanje kandidatnih listin.

O seji zbornice dne 7. t. m. smo prejeli z Dunaja nastopno poročilo:

Danes se je završila razprava o ljudskem šolstvu in s tem o vsem ministerstvu za nauk in bogočastje. Potem, ko sta govorila glavna govornika proti in za, došlo je do stvarnih popravkov. Tu sta se oglasila za besedo tudi poslanca Spinčić in Koblar, ter sta povsem stvarno in odločno popravila razne trditve vladnega zastopnika z ozirom na njiju govora od predvčerajnjem. Z ozirom na vest, katero je bilo citati večeraj po vseh novinah, da je namreč vladni zastopnik najodločneje odbil obdolževanja oblasti in uradov v Primorski po posl. Spinčiću, odgovoril je le ta, da vladni zastopnik ni ovrgetl nijednega slučaja in nijednega dejstva, navedenega po njem, ter je zaključil rečeni poslanec, da mu vsled tega ne preostaja drugega, nego da najodločneje zavrne one najodločneje zavrnitve. Mnogo poslancev je burno pritrdjevalo poslancu Spinčiću.

Celjsko „vprašanje“. Povracamo se k temu „vprašanju“, ki je zopet te dni provzročilo živahno valovanje v političnem življenju naše države.

Po naključju, ali primerneje rečeno: vsled brezbriznosti vlade in velikega dela nemških poslancev omogočena odklonitev postavke za utrakvistični gimnazij v Celju je izzvala uprav divje je v nemškem taboru, sosebno pa v nemškem vu. Sosebno po predalih stare grešnice „N. Presse“ se razlegajo divje fanfare, kakor da ril velik, epohalen čin za rešitev „nemške“ v Avstriji Uboga nemška kultura, kdo ntuje bolj, nego tvoji nemški zagovorniki te kulture, ako bi bilo res, da je zadnega siromašnega utrakvističnega gimnazija v slovenskih tleh. Žalostno, prežalostno a nemško kulturo. No, mi mislimo bolje

o tej kulturi, ker sodimo, da jej ne treba še posebne protekcije tudi od sedanje vlade. In ni-li to grozen nezmisel, ako trdi kdo, da bi utegnala trpeti kultura, ako kateri narod hrepene po — kulturi? Tak slučaj imamo v tem nesrečnem celjskem „vprašanju“. Štirski Slovenci hrepene po izobrazbi, po kulturi; in gimnazij, urejen vsaj deloma na zdravi pedagogijski podlagi, naj bi bil v nevarnost — nemški kulturi! Ne, saj vedo nemški listi sami, da take nevarnosti nikjer ni. In ako se delajo tako, kakor da bi bila nevarnost, je to le gnusno hinavstvo, drzna pretveza. Nemška gospoda niso ni malo v skrbeh za nemško kulturo, ampak v skrbeh so za nemško nadvladje na slovenskih tleh. V tem grmu tiči zajec.

„Neue Freie Presse“ slika črno v črno, kako da se hoče „raznaroditi“ staronemško mesto celjsko. No, no, raznaroditi noče Celja nikdo. S tem seveda ni rečeno, da ne pride do sprememb v Celju. Pride, ker mora priti. Ali te spremembe ne bodo značile nikakega „raznarodjenja“, ampak porušiti se mora, kar je nenaravnega in krivičnega, in to je nemška hegemonija na slovenskih tleh. Do takih sprememb mora priti tudi brez utrakvističnega gimnazija; mora priti po naravnem procesu v zmislu narodnostnega načela. Celje ni bile nikdar nemško, ampak imele je le nemško navlako, dokler je slovensko naseljenje spalo. Toda to naseljenje se je vzbudilo sedaj in utrakvističnemu gimnaziju ni naloga, da bi provzročal kake spremembe, ampak pridobitev tega gimnazija je le posledica naravnega procesa.

„Neue Freie Presse“ vsklika samozvestno: vidite, koliko moč predstavlja nemštvo v Avstriji, ako je jedino! — Ali dunajski list naj bi si ogle dal medaljo tudi na drugi strani in naj bi se povprašal: koliko moč bi predstavljal slovanstvo v Avstriji, ako bi bilo jedino! Zločnost zoper zločnost, pa bi videli, kdo je močnejši. Ali oni, ki so v manjšini, ali mi, ki smo v večini? — Slovanska plemena avstrijska naj bi kar hitro porabila recept, ki ga ponuja Nemcem židovski list.

Skoro skoro, da bi morali biti zadovoljni na tem, da je ob celjskem „vprašanju“ skočil s tira naš parlamentarni voz. To je lekcija za nas, katere ne bi smeli čeniti prenizko. V prvi vrsti je to lekcija onim rojakom našim, ki so toli silili na to, da hi se v našem parlamentu zasnoval nekak katoliški centum, češ, že katoliško mišljenje samo na sebi nam daje garancijo za pravičnost tudi v narodnih stvareh. Celjsko „vprašanje“ je moralo odpreti oči tudi tem rojakom našim, da še ni prišel čas za take kombinacije in da trenotek za nenarodne parlamentarne skupine pride še-le potem, ko se reši narodno vprašanje. Stvar je vendar jasna. Ako se celó nemški konservativci — katerih narodnost vendar ni v nikaki nevarnosti — ne morejo odtežati uplivu narodne ideje, ali ne bi bilo po takem za nas Slovence pravo samoubojstvo, ako bi hoteli lehkomišljeno odrivati to idejo, katere jedina nam more rešiti političsko in narodno bodočnost? Glasovanje o celjskem „vprašanju“ je torej najizdatnejši argument za jedinstveno organizacijo avstrijskega slovanstva. Kdor je bil v dvomu do danes, seja zbornice poslancev od minolega torka mu je morala odpreti oči! Položaj je jasen sedaj. V tem zmislu piše tudi dunajski dopisnik „Agrar Tagblatt“. Pravi najprej, da so vse nemške skupine jednako protislovanskega mišljenja, in dostavlja potem, da so prišli do spoznanja vsi slovanski krogi, da se po tej prevari Slovani smejo zanašati le na svojo lastno moč ter da morajo iskati rešitve le v osnutju velikega slovanskega kluba! To bi bilo torej spoznanje, na katero smo mi opirali svoje neprestano borbo zoper Hohenwartov klub, ki nas je sililo, da smo se z vso odločnostjo uprli ideji katoliškega centruma in ki nam podeljuje moč srčnega prepričanja, s katerim smo se vneli za združenje hrvatskih in slovenskih poslancev v jeden jedinstveni klub.

Ako res pride to spoznanje vsled nezgode od minolega torka, potem moramo hvaležno blagoslovljati to prošlulo celjsko „vprašanje“.

Časniški kolek! Ako ne varajo vsa znamenja, se vendar bliža trenotek, da se odpravi ta glavna ovira razveju zares narodnega časništva, v katerem bi se zrcalilo pravo javno menenje. Čas-

niški kolek, ovirajoči res narodno časništvo, je bil glavno le v prilog velikemu, na podlagi umazane špekulacije zasnovanemu in torej le demoralizujoče uplivajočemu velikomestnemu časništvu. To poslednje je lahko plačevalo kolek, saj mu je ravno ta donasal velikanskega dobička, ker je onemogočal vsakršno konkurencijo od strani malega časništva. Vlada se je dolgo upirala odpravi časniškega kolka, in sicer iz fiskaliskih oz. in morda tudi iz strahu pred močjo javnega menenja, ki se gotovo povspne po razvoju zares narodnega novinstva. No, sedaj se kaže, da je vendar pri volji odnehati. Vsaj grof Bađeni se je izjavil neki deputaciji poljskih novinarjev, da se načelno strinja z odpravo kolka in da se ta odprava izvrši skoro. Načelnik poljskega kluba, Jaworski, pa je rekel iste deputaciji, da se novinstvu dovoli zdatne olajšave tudi glede kolportaze. — Slednjič je zatrdil predsednik zbornice poslancev, baron Chlumetzky, da pride predlog za odpravo kolka na dnevni red takoj po dovršeni razpravi o proračunu.

Krečansko vprašanje. Iz Aten javljajo večerajšnjega dne: Vsled vznemirjujočih vestij, prihajajočih s Krete, kjer se kristijani pripravljajo z nova na boj, vlada tu v Atenah splošno ogorčenje. Dva tisoč prostovoljcev se je že ukrcalo, da se odpeljejo na Kreta.

Milan v Belemgradu. Razkralj Milan je dospel večeraj (8.) v Beligrad. Na kolodvoru zbrana množica ga je vsprejela navdušenjem (?). Milan je nagovoril ljudstvo. — O tem obisku vstvarjajo se najrazličnejše kombinacije in ugibanja, ne da bi kdo znal pravi vzrok temu. Bržkone potrebuje grof Takovo denarja ter bi si pri sinku Šaši rad napolnil prazno blagajno. Govori se, da ostane v Belemgradu le 14 dni in da ga je bil kralj Aleksander že povodom njiju sestanka na Dunaju povabil v Beligrad.

„N. Fr. Pr.“ javlja o tem obisku: Razkralj Milan je o svojem prihodu zahvalil ljudstvo na lepem vsprejemu ter vskliknil „živio“ kralju. — Obisk Milanov je strogo familijarnega značaja. Razkralj ostane v Srbiji kakih 10 dni; med tem napravi izlet v Niš, kjer mu pripravljajo slovesen vsprejem. Zatem se Milan vrne v Pariz.

Različne vesti.

Jutranji shod. Jutri priredi pol. društvo „Edinost“ javen shod pri sv. Mariji Magdaleni zgornji, pri gosp. Sancinu-Sira, kampanja Kronest. Prida-kovati je velike udeležbe iz I. in II. okraja in iz mesta. Shod se prične ob 3 in pol uri popoldne.

Naše čestite sotrudnike prosimo potrpljenja. Na jedni strani se gradivo kupiči silno, na drugi strani so ravno sedaj — vsled boleznj — preskromno odmerjene delavne moči v našem uradništvu, tako, da res ne moremo ustreči, kakor bi hoteli. Polagoma bode po možnosti ustrezno vsem.

Imenovanje. Prizivno sodišče v Trstu je podelilo mesto avskultanta pravnemu vežbeniku na tukajšnjem deželnem sodišču, Franu Gabrielliju.

Starosto „Ljubljanskega Sokola“ je zopet enoglasno i-voljen dr. Ivan Tavčar.

Božičnica v otroškem vrtcu v Rojanu, ki se bode vršila v ponedeljek, se prične ob 4 uri pop. Ženski podružnici sv. Cirila in Metoda so darovali: Ivan Šabec 20 kron, ker se ni mogel udeležiti koncerta, g. dr. F. Mandić 8 kron. Pri-srečna hvala!

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti je daroval g. Ivan Metlikovič 1 krono, ker je zamudil radi tiskovnega pogreška v „Edinosti“ veselico v korist gretarski podružnici, g. spa Metlikovič pa je nabrala dne 5. t. m. v veseli družbi v zadr žni krēmi v Rojanu 6 kron 40 st. — Veseljaki, slaveči Jožetovo oavbojenje, nabrali se v Trpižovcu 3 krone 40 st., „plemeniti“ je do-dal za kazen še 20 stot.

Za dijaško kuhinjo so darovali: Blag g. Franc Kalister 100 kron; Msgr. J. I. 20 kron; Msgr. Peter Flego 10 kron, blg. g. profesor Ivan Jesenko za prve 4 mesece 16 kron, blg. g. Luka Seražin 20 kron; č. g. častni škofijski svetnik Edvard Legat 10 kron; č. g. župnik Josip Novak 8 kron; č. g. župnik Ivan Černe 10 kron; preč. g. vikar Štefan Jenko 7 kron; č. g. kapelan Cink 6 kron. Bog povrni vsem dobrodušnikom stotero!

Prejeli smo in objavljamo. Na podlagi §. 19 tisk. prav. prosim Vas, da sprejmite in v prlihod-njej štev. Vašega lista objavite sledeči popravek:

Ta j kar se Vam je poročalo dne 1. t. m. o petji v župniškem dvoranu, ker pesmi „Lasse pur de i canti e subit“ nikdo nij prepeval.

Gledajoč občinske službe božje poterjamo, da se je uga vsrila ob 4. uri, kakor navadno, kadar je priaznik I. classis. Sploh pa vedite: V cerkvi ne potrebujemo nikakih gospodarjev, kakor svoje predstojnike.

Locutus sum et satis.

Sé spoštovanjem

J. Jurizza

župnik v Rojani

O pomba uredništva. Po zakonu, na katerega se sklicuje veleč. gosp. župnik Jurca, nikakor nismo bili obvezani priobčiti ta popravek, ker ni sestavljen v obliki, kakoršno predpisuje zakon. Ker pa smo postrežljivi do vsakogar, ustregli smo radi tudi veleč. gosp. župnika Jurca.

Iredentovska vzgoja škodljiva — Avstriji.

Da je iredentovsko gibanje v Trstu v prvi vrsti naprejeno proti Avstriji, o tem ne dvoji nobeden razsoden človek; le oni, kateri bi morali in kateri so poklicani čuvati nad Avstrijo, nočejo tega videti. Pogubni in neavstrijski duh, ki preveva vse javno delovanje tržaške iredente, zastrupil je do cela italijansko mladino, katera o Avstriji ali sploh o Avstrijskemu noče ničesar slišati. Tako vzgojevališče je občinski gimnazij v Trstu. Na tem zavodu morali so kaznovati dijake, ker se nočejo učiti — avstrijske geografije! Tako daleč že sega zaslepljenost. Naravno je, da se iz mladine odziva le oni duh, ki ga širijo njih očetje in njih voditelji. S takim nasprotnikom ne more se pomiriti nobena narodnost v Avstriji. In za per take nasprotnike morajo se boriti naši tržaški Slovenci!

„Slov. list“.

Socijalistiško gibanje v Trstu in v Gorici.

Včeraj so policijski organi izveli hišno preiskavo v prostorih tukajšnje „Lega Sociale-democratica“. Zaplenili so par zabojev socijalistiških oklicev, s katerimi se pozivljajo volilci V. kurije, da naj o državnozbornski volitvi glasujejo za socijalno-demokratiške kandidate. Zajedno je bila hišna preiskava na stanovanju vodje tukajšnjih „la-kih“ socijalistov, črkostavca Učekarja. I tam so zaplenili par iztisov omenjenega oklica. Učekarja so zasilili na policijskem ravnateljstvu ter ga zatem stavili na svobodo.

Iz Gorice javljajo, da je tamošnje redarstvo tudi v Gorici zaplenilo dokaj iztisov zgoraj omenjenega oklica.

„L' Eco di Pola“, tednik rudeče barve, ki je izhajal v Pulju, je mirno zaspal. Večni pokoj!

V Dutovljah na Krasu bode jutri dne 10. t. m. ob 3. uri popoldne občni zbor „Narodnega kmetijskega društva“.

Nov denar. Od novega denarja, kolikor se ga ima letos kovati iz zlata, srebra in nikla, nakujejo najprvo 200.000 komadov po 10 kron (zlato). Zajedno pa nakujejo letos 770.000 komadov po 20 kron.

Obsojeni Lahoni. Včeraj so stali pred tukajšnjem kazenskim sodiščem trije nemirni, mladi, „liberalni“ duhovi, obtoženi prestopka telesnega poškodovanja, oziroma sokrivnje na istem. Obtoženci bili so: Rascovich Alfieri, Mauro Gino in Menesini Giovanni. Glasom obtožbe je omenjena trojica 25. avgusta zvečer napadla mešetarja Antona Lazzarovicha, bajé radi tega, ker je bil le-ta žvižgal znano patrijotiško pesem „O ti moja Avstrija“. Rascovich je dobil 5 tednov zapora, Mauro 4, in Menesini, ki je stal o napadu „na straži“, pa tri.

Koncert „Kola“. Še enkrat opozarjamo na jutranji koncert najmlajšega pevskega društva na tržaškem ozemlju, društva „Kolo“. Koncert se prične ob 7 in pol uri v telovadnici „Tržaškega Sokela“. Tržaški Slovenci naj se v velikem številu udeležijo prvega nastopa „Kola“ v naši javnosti.

Prva številka letošnjega šaljivega „Brivca“ je izšla danes, v povsem predelani obliki. Posamična številka stane 5 nč. v tržaških tabakarnah, a v goriskih in ljubljanskih pa 6 nč. Rojaki, le pridno sezite po Brivcu, žal vam ne bo mallega troska! Naročnina za vse leto stane 5 kron s pošiljanjem na dom.

Še italijanskih delavcev za škedenj. Parnik „Pierino“ je dovel iz Ravene zopet 85 italijanskih delavcev, namenjenih in pozvanih da pomagajo graditi plavže v Škedenju. Takih italijanskih delavcev je sedaj v Škedenju že visoko preko 2000! Človek bi si res skoro mislil, da nameruje in du-

strijalna družba kranjska osnovati v Škedenju novo Eritrejo, ker je bil Menelik že tako brezsrčen, da je bil pognal Lahe iz Abesinije!

Samomor. 57 letni čevljar Andrej Mozetič, rodom iz Gorice, vratar hiše št. 11 v ulici S. Maurizio, se je obesil včeraj v svojem stanovanju. Mož je bil jako miroljuben in delaven, toda poslednji čas mu je primanjkovalo dela, a po vrhu ga je mučila še bolezen. Polastila se ga je velika otožnost in obupani siromak si je samovoljno končal bēdo in življenje.

Nenadna smrt. 68letnega vratarja hiše št. 4 v ulici della Caserma, Petra Urbana, napala je včeraj silna naduha. Jeden domačinov je hitel po zdravnika na zdravniško postajo, toda med tem je Urban umrl. Prišedšemu zdravniku ni preostalo drugega, nego konstatovati smrt.

Pretest tovarn proti previsoko odmerjenemu davku. V bogati industrijalni okolici Milana je z novim letom šest najimenitnejših predilnic obustavilo delo, odpustivši vse delavce. Preko 2000 oseb je vsled tega ob kruh. In vzrok temu? Davčne oblasti so odmerile dohodarino previsoko, a na utemeljene pritožbe, ki so jih uležile tovarne proti temu že pred meseci, davčna komisija niti odgovorila ni. Tovarni so zatorej raje opustile delo, nego da bi plačevale krivično odmerjeni davek.

Grozote v kulturni Italiji koncem XIX. veka.

Te dni so v Trigianu, blizu Barija (Italija) pregledovali finančni stražniki krčme, ker je bilo došlo mnogo pritožeb o tem, da se tu in tam toči ponarejeno vino. V neki gostilni je došlo do prepira. Finančna stražarja sta našla ponarejenega vina ter hotela gostilničarja zasiliti na zapisnik. A razni gosti so planili kvišku, da zaprečijo to in da spravijo stražnike iz gostilne. Takó je došlo do pravega boja. Ko pa so vročevrni prijatelji krčmarjevi navalili z noži na stražnike, branil se je jeden izmed njiju z revolverjem. Ustrelil je dvakrat in je ubil dva napadalca, zatem pa je junaško pobegnil, ostavivši svojega tovariša samega v boju z besno druhaljo! Lahko je bilo množici navladati stražnika Porušivši ga na tla, so ga zvezali, polili petroljem in — zažgali!! Ubogi človek je izdihnil svojo dušo v strašnih mukah med roganjem požvinjene druhalj.

Kardinalski zbor o novem letu. Tekom minolega leta je umrlo 9 kardinalov: Graniello, Meignan, Mauri, Galimberti, Bourret, Monakov, Ruggiero, Hohenlohe in Boyer; novo imenovanih jih je bilo 6: Jacobini, Agliardi, Ferrata, Pierotti in Prisco. Sedaj sestoji kardinalski zbor iz 60 kardinalov, od teh je 34 Italijanov, a 26 druge narodnosti (4 Francozi, 4 Španjci, 3 Nemci, 3 avstrijski Nemci, 2 Portugalci, 2 Angleži, 2 Madjara, 1 Belgijec, 1 Poljak, 1 Malorus, 1 Amerikanec, 1 Kanadec, 1 Avstralec). V Rimu živi 25 kardinalov, a 12 ih je po ostali Italiji. Po dóbi imenovanja je najstarejši kardinal-dijakon Teodolfo Mertel, ki dovrši dne 9 februarja svoje 91. leto in je kardinal že od 15. marca 1858. Najmlajši po dóbi je bolonjski nadbiskup-kardinal Dominik Svampa, ki v kratkem izvrši še-le 46. leto. Za dóbo papeža Leva XIII. (19 let vlade) je umrlo doslej 116 kardinalov, a imenovanih jih je bilo 113. Največ jih je umrlo l. 1891., 1892. in 1896., namreč po 9 vsako teh let, a najmanje l. 1880., 1882. in 1888. (po 3.)

Posojilo mesta Budimpešte. Mesto Bumimpešta išče posojila 50 milijonov za nujne investicije. To svoto posodijo združeni peštanski denarni zavodi

Jubilej katoliške cerkve na Ogerskem. Leta 1900 bode 900 let odkar je bil sv. Štefan kronan ogerskim kraljem. V katoliških krogih slavila se bode to obletnica kakor cerkveni jubilej. Središče proslave bode Stolni Beligrad, katero mesto je bilo kakor Alba Regia dolgo vrsto let ogersko mesto kronanja. Že sv. Štefan je bil kronan v Alba Regii.

Jubilej angleške kraljice. Dne 20. junaja t. l. bode 60 let, odkar kraljica Viktorija sedi na angleškem prestolu. Kraljica Viktorija je najstarejša med vladarji na svetu. Ta jubilej proslavijo Angleži čim svečaneje. Ker pa dan 20. junija letos pade na nedeljo, a v nedeljo je na Angleškem strogi počitek, slavil se bode ta jubilej omenjenega dne samo po cerkvah, ostale svečanosti pa se prenesó na naslednje dni.

Revolucija v vasi. Iz Budimpešte javljajo: Vas Nagy Falu je v popolni ustaji zaradi tega-le dogodka: Fesestnik baron Josip Banffy je šel na

lov. Med potjo se je sprl z nekim kmetom iz njčevega vzroka. Baron in kmet sta se sprjela dejanski in v tem ravnu se je baronova puka izprožila po naključju. Hitec je usmrtil kmeta v trenotku. Vest o tem se je naglo razširila. Gledstvo je vrelo skup in vriščalo na barona. Prišli so orožniki. Ko je jednega le-tah zadel kamen, ustrelili so. Jeden hitec je zadel jedno žensko, raniva je hudo. To je kmete razkačilo še bolj. Barona so orožniki mogli še-le pozno in skrivaj spraviti iz grada, rešivši ga strašne smrti: maščevanja razkačene množice. Orožniki so brzojavili po vojaké.

Kedaj se pričae človek starati? „Luxemburger Tagbl.“ pripoveduje: Marsikateri Švicar se spominja še dr. Geisselerja, ki se je leta 1866 vdóbi preko 60 let, izselil v južno Ameriko. Od tistega časa sta si dopisovala z nekim prijateljem v Luzernu. No, poslednji čas je postal dr. Geisseler nekoliko nemarljiv v svojem dopisovanju ter se v zadnjem svojem pismu od 4. nov. m. l. opravičuje tako-le: „Oprosti mi, da sem tako nemaren v pisanju, postaja mi težko. Dne 16. avgusta sem stopil v svoje 92. leto, torej pričel sam počasi starati se“. — Kaj poredilo k temu naši velikomestni „starčki“ v — 30. svojem letu?

130 let! New-Yorški „World“ je te dni prinesel podobo najstarejšega človeka v Ameriki. Zove se Miguel Vejar in mu je 130 let. Prvo svojo ženo je izgubil Vejar o potresu 1806. leta; druga žena mu je umrla 70 let pozneje. Imel je 13 otrok, od katerih jih živi še 9. Koliko ima unukov in prauunkov, tega pa niti sam ne zna, ker jih ne pozna vseh. Ta neobčajni starec je izpil tekom dolgega svojega življenja mnogo vedrov žganja, preko 100 let pa uprav strastno kadi cigarete in vendar je še živ. Nikdar ni živel po kakšnih zdravstvenih pravilih in bolji del njegovih let mu je prošel, ne da bil se bil kedaj kopal. Ta človek mora imeti zares izreden organizem.

Visoka starost. Na Božič je umrl v Mostarju tamošnji zasebnik Staniša Milusić, v dóbi 103 let.

Za Pasteurjev zavod v Parizu darovala je vdova baronca Hirsch dva milijona frankov.

Spomenik carju Aleksandru III. „Praviteljstveni Viestnik“ je objavil te dni lastnoročno pismo carja Nikolaja na velikega kneza Sergija, katerim mu podeljuje nadzorstvo nad izdelanjem spomenika carju Aleksandru III., ki ga je postaviti v Moskvi.

Nes pametna stava. Do kam zaveže nes pametna stava, kaže ta-le slučaj, ki se je dogodil te dni na Dunaju. Kočijaš Turek je stavil se svojimi tovariši, da izpije na jeden dušek za jedno krono ruma. Naguil je steklenico, izpraznil isto na jeden dušek ter jo veselo in „junaško“ zabrusil ob tla. Takoj zatem udarila mu je kri v lice, zakričal je, poskočil in se zgrudil mrtev na tla. Prestrašeni tovariši so se, videči to, kar poizgubili. — Ali ne bi mogel ta novi, žalostni slučaj, že jedenkrat spametovati žganjarje.

Zdravilo proti bolečinam v glavi. Dr. Ryde v New-Yorku zatrjuje, da je najbolje sredstvo zoper nervozno bolečino v glavi — hoditi ritenski. Dosti je, pravi dr. Ryde, ako se človek po 10 minut na dan vadi v tem. Najbolji prostor za to je ozek hodnik, po katerem se je sprehajati ritenski gori in doli. Hoditi je treba počasi; najprvo stopati na prste, potem na pete. Dr. Ryde trdi, da je poskusil to že z mnogimi bolniki in da je vselej imel sijajen uspeh. Kdor ne bi hotel verjeti temu, pa naj — poskusi!

Rudolf Falb v bēdi. Iz Berlina poročajo, da je svetovnoznanega učenjaka prof. Falba zadela káp ter sti mu otrpli obe nogi. Tako je stari učenjak sē svojo družino dospel v največo bēdo. Mnogoštevilni njegovi prijatelji nabirajo med narodom prispevke za časten dar, ki naj ga reši vsaj gmotnih skrbij.

Požar v Kotoru. Minolo sredo, na sv. treh kraljev dan, je jelo goreti v grško-vstočni stolni cerkvi. Cerkve in blizu nje nahajajoča se topničarska vojašnica sti pogoreli popolnomo. Samo na cerkvi je škode preko 100.000 gl. Poškodoval se ni nihče.

Delovanje zdravniške postaje tržaške. Tekom decembra meseca min. l. iskale so stranke v 708 slučajih pomoči na tukajšnji zdravniški postaji. V 451 slučajih so došle stranke v zavod, v 257 slučajih pa so morali zdravniki izven postaje iti v

